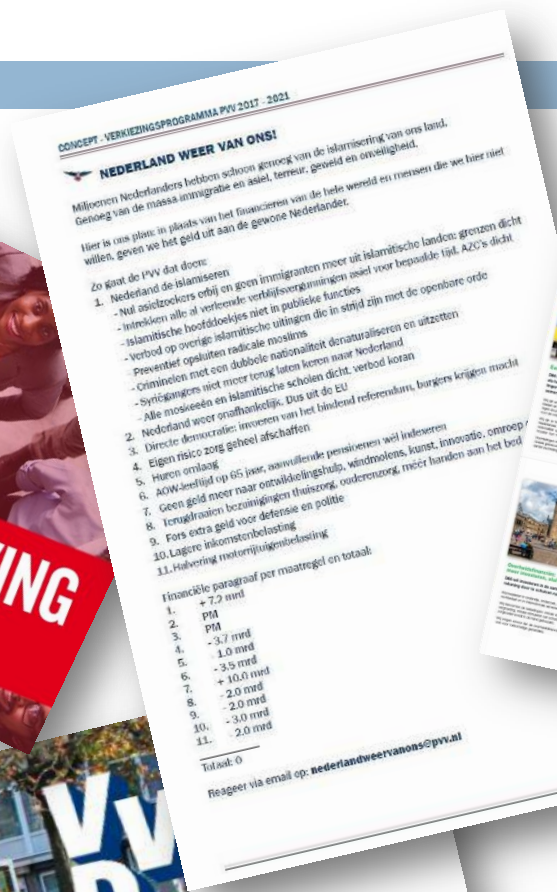

ProDemos

Collegereeks Gezond Wantrouwen: Motor van de democratie?

NAAR EEN MODERNE(RE) DEMOCRATIE

Een volwassen democratie

- Extreem veel steun voor de principes van het regime
- Grote tevredenheid met het functioneren van het regime
- Sceptis over de actoren binnen het regime
- Geen daling van het vertrouwen in de politiek
- Burger reageert proportioneel op veranderende politieke en economische context

Vertrouwen en democratie

Wat goed is voor de democratie,
is *niet vanzelfsprekend* goed voor politiek
vertrouwen.

Wat goed is voor politiek vertrouwen,
is *niet vanzelfsprekend* goed voor de democratie.

- Belangrijke afweging: wenselijkheid van
vertrouwen?

Van democratisch wensdenken naar bewijsbare effecten

Wat zijn de (bewezen) gevolgen van voorgestelde maatregelen?

1. Voor de kwaliteit van de (representatieve) democratie
 2. Voor het vertrouwen van burgers in de politiek
-
- A. Bewezen bronnen
 - B. Politiek populaire schijnoplossingen
 - C. Geïnformeerde speculatie

A. Bewezen bronnen

Politieke bronnen van politiek vertrouwen

Structureel	Kwaliteit van het bestuur; Proportionalisme
Middellange termijn	Economische prestaties; Verkiezingen; Endemische schandalen
Korte termijn	Schandalen; Imago's

A1. Kwaliteit van de overheid

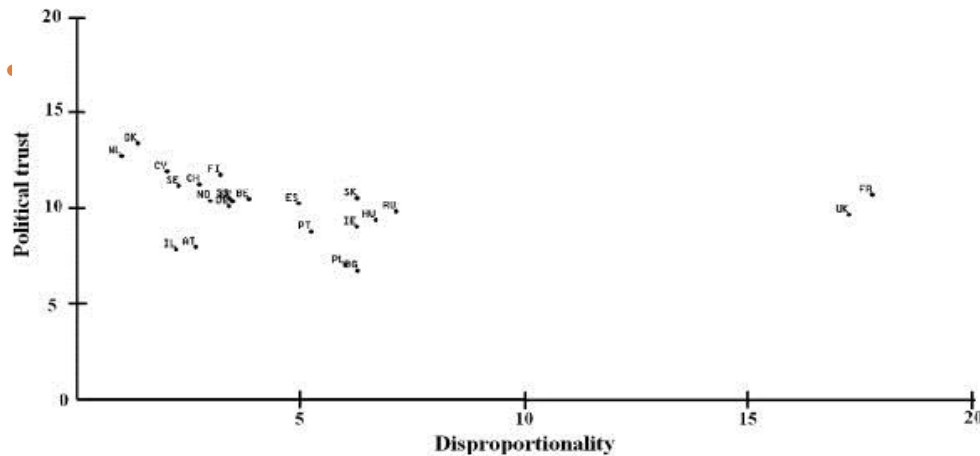
Belang van procedurele eerlijkheid,
onpartijdigheid, professionele bureaucratie,
transparantie

- Tevredenheid met procedure → meer vertrouwen
- Eerlijke procedures → meer vertrouwen
- Onpartijdige bureaucratie meer vertrouwen
- Transparantie betere evaluatie achter
vertrouwen

A2. Evenredige vertegenwoordiging

Evenredig kiesstelsel → meer vertrouwen

- Inclusief: Representatie politiek minderheden
- Laagdrempelige verversing van het partijlandschap
- Kanalisering van het wantrouwen

r dan hybride stelsels

A3. Verkiezingen

Feest van de democratie

- Stimuleert vertrouwen dat kiezers invloed hebben
- Stimuleert opvatting dat politieke partijen luisteren
- Geeft onvrede en wantrouwen een uitlaatklep

B. Schijnoplossingen

B1. Bestuurlijke reflex: Districten

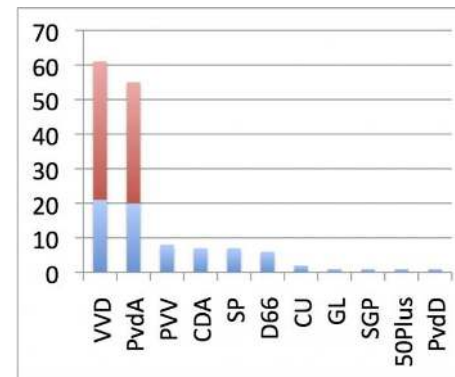
Brits vs Duits

Argumenten:

- Vergroting bestuurbaarheid
- ✗ Directere band kiezer/gekozene

Effect op vertrouwen:

- **Negatief:** schaadt evenredigheid, verversing, kanalisering van het wantrouwen

B1. Bestuurlijke reflex: Kiesdrempel

Argumenten:

- ✗ Bestuurbaarheid
- ✗ Partijfusies
- ✗ Afsplitsingen

Effect op vertrouwen:

- **Negatief:** schaadt evenredigheid, verversing

B2. Populistische: Referenda

Argumenten:

- ✗ 'Redding' van de democratie
 - Correctiemechanisme

Effect op vertrouwen:

- **Neutraal**
 - De mogelijkheid tot referenda heeft zeer klein stimulerend effect op politiek vertrouwen (anticipatie)
 - De feitelijke organisatie van een referendum heeft zeer klein ondermijnend effect op politiek vertrouwen (correctie)
 - Belang bij burgerparticipatie: neem signaal serieus

B3. Salonpopulistische: Verkiezingsloterij

Argumenten:

- *Echte* burgerparticipatie
- ✗ Betere representatie van de samenleving
- ✗ Minder nadruk op deelbelangen

Effect op vertrouwen:

- **Dubieus**
 - Burgerparticipatie stimuleert (onder voorwaarden) vertrouwen in de politiek onder participanten
 - Loterij leidt tot buitensluiting >99% van de bevolking: vertegenwoordigers niet *namens* ons maar *als* ons

C. Wat dan wel?

C. Versterking daadkracht, gegeven representatie

1. Politisering, niet technocratisering
2. Stembusakkoorden
3. Minderheidsregeringen

Komt tegemoet aan voornaamste kritiek van kiezers

- Biedt kiezers alternatieven
- Biedt kiezers meer invloed op de regeringsformatie
- Geeft richting aan de politieke competitie

Gevestigde partijen gaan juist in tegengestelde

C. Nieuwe politieke cultuur

“Above everything, the people are powerless if the political enterprise is not competitive. It is the competition of political organizations that provides the people with the opportunity to make a choice. Without this opportunity popular sovereignty amounts to nothing.”